

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 398/2022-40

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKČNÉ], [REDAKČNÉ], [REDAKČNÉ], [REDAKČNÉ], [REDAKČNÉ], zastúpenej JUDr. Jozefom Polákom, advokátom, Aleja slobody 1890/50, Dolný Kubín, proti rozsudku Krajského súdu v Žiline č. k. 11 Co 76/2018-551 z 29. mája 2018 a proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 6 Cdo 201/2018 z 25. novembra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 20. mája 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a základného práva na nedotknuteľnosť obydlia podľa čl. 21 ods. 1 ústavy rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje rozsudok Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) č. k. 11 Co 76/2018-551 z 29. mája 2018 (ďalej aj „rozsudok krajského súdu“) zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.
2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka vystupovala ako žalovaná v konaní o vypratanie bytu vedenom na Okresnom súde Dolný Kubín (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 4 C 23/2014, ako žalobca v tomto konaní vystupoval [REDAKČNÉ] (ďalej aj „žalobca“).
3. Sťažovateľka sporný byt užívala na základe zmluvy o prevode vlastníctva bytu z 12. decembra 2007 uzavretej medzi sťažovateľkou ako kupujúcou a [REDAKČNÉ] – správkyňou konkurznej podstaty, na základe ktorej uhradila dojednanú kúpnu cenu.

4. Okresný súd v poradí prvým rozsudkom č. k. 4C 23/2014-83 z 11. septembra 2014 rozhodol, že sťažovateľka je povinná vypratať dotknutý byt a odovzdať ho žalobcovi. Na odvolanie sťažovateľky krajský súd uznesením č. k. 11Co 556/2014-126 z 23. februára 2015 rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

5. Okresný súd v poradí druhým rozsudkom č. k. 4C 23/2014-151 z 23. apríla 2015 rozhodol, že sťažovateľka je povinná vypratať dotknutý byt a odovzdať ho žalobcovi v lehote do 6 mesiacov od právoplatnosti tohto rozsudku. Na odvolanie sťažovateľky krajský súd uznesením č. k. 11 Co 310/2015-175 z 28. septembra 2015 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

6. Okresný súd v poradí tretím rozsudkom č. k. 4C 23/2014-334 zo 17. marca 2016 opakovane rozhodol, že sťažovateľka je povinná vypratať sporný byt a odovzdať ho žalobcovi v lehote do 6 mesiacov od právoplatnosti tohto rozsudku. Na odvolanie sťažovateľky krajský súd uznesením č. k. 11 Co 200/2016-373 z 28. júna 2016 rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

7. Okresný súd v poradí štvrtým rozsudkom č. k. 4C 23/2014 z 27. septembra 2017 rozhodol, že sťažovateľka je povinná vypratať dotknutý byt a odovzdať ho žalobcovi, a to v lehote do 6 mesiacov od právoplatnosti tohto rozsudku, návrh sťažovateľky na prerušenie konania zamietol a rozhodol, že priznáva žalobcovi nárok na náhradu trov konania vo výške 100 %. Krajský súd rozsudkom č. k. 11Co 76/2018-551 z 29. mája 2018 na základe odvolania sťažovateľky rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, výroku o neprerušení konania sa nedotkol a rozhodol, že žalobcovi priznáva nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

8. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie, o ktorom rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením č. k. 6 Cdo/201/2018 z 25. novembra 2021 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“) tak, že dovolanie odmietol.

II.

Argumentácia sťažovateľky

9. Sťažovateľka namieta, že boli porušené jej označené základné práva, pretože najvyšší súd svojím rozhodnutím porušil princíp legality a princíp právnej istoty.

10. Sťažovateľka preto v tomto smere namieta nezlučiteľnosť aplikácie zákonných predpisov s ústavou a dohovorom zo strany najvyššieho súdu, ku ktorej došlo jeho uznesením, a zo strany krajského súdu, ku ktorej došlo jeho rozsudkom.

11. Prehnané formalistické požiadavky všeobecného súdu na formuláciu dôvodu dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) sú podľa názoru sťažovateľky ústavne neakceptovateľné, čo vyplýva aj z nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 336/2019. Sťažovateľka zastáva názor, že v dovolaní formulovala právne otázky, pri ktorých sa krajský súd odklonil od ustálenej rozhodovacej činnosti dovolacieho súdu, dostatočne presne na to, aby boli podrobené dovolaciemu prieskumu.

12. Podľa názoru sťažovateľky dovolacie dôvody v zmysle § 420 písm. f) CSP a § 421 písm. a) CSP vo vzťahu k rozsudku krajského súdu boli a sú dané. Krajský súd potvrdením nezákonného

rozsudku okresného súdu skutkové okolnosti prípadu nereflektoval a svojvoľne rozhodol o vypratání sťažovateľky z bytu.

13. Sťažovateľka sa domnieva, že najvyšší súd iba formálne posudzoval rozhodujúce premenné posudzovanej veci a nijako sa nevysporiadal s tým, že rozsudkom krajského súdu fakticky došlo k svojvoľnému výkladu zákona a vyhodnoteniu vykonaného dokazovania v rozpore so skutkovým stavom mimo akéhokoľvek zákonného postupu, fakticky došlo k zásahu do vlastníckeho práva sťažovateľky a do jej práva na obydlie, a tým aj k neprípustnému porušeniu princípu právnej istoty.

14. Najvyšší súd odignoroval svoju predchádzajúcu rozhodovaciu činnosť v otázke, odkedy môže byť byt predmetom občianskoprávných vzťahov, ako aj v otázke zákazu uplatňovania negatívnej dôkaznej teórie, čo viedlo k nesprávnemu právnemu záveru o platnosti zmluvy o nájme uzatvorenej medzi správcom konkurznej podstaty a žalobcom. Najvyšší súd z hľadiska prípustnosti a vymedzenia dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP kládol na sťažovateľku neprimerané a neakceptovateľné požiadavky, ktoré sa priečia účelu a zmyslu právnej úpravy dovolania. S argumentáciou najvyššieho súdu sa sťažovateľka nemôže stotožniť a považuje ju za alibistickú s cieľom zmariť jej možnosť domôcť sa ochrany svojich základných práv.

15. Krajský súd napadnutý rozsudok založil na právnych záveroch, podľa ktorých žalobca uniesol dôkazné bremeno a preukázal, že v čase uzatvorenia nájomnej zmluvy existovalo právoplatné kolaudačné rozhodnutie o predmete nájmu. Súčasne zaťažil sťažovateľku preukazovaním neexistencie kolaudačného rozhodnutia v rámci jej procesnej obrany, zamietol návrhy sťažovateľky na doplnenie dokazovania a zmluvu o nájme medzi správcom konkurznej podstaty a žalobcom posúdil ako platný právny úkon. Tieto závery sú podľa sťažovateľky v príkrom rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu a ústavného súdu, ale aj s elementárnou logikou a predpismi, ktoré upravujú inštitút zmluvy o nájme a inštitút žaloby o vypratanie. S argumentáciou súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu sa nemožno v žiadnom prípade stotožniť. Sťažovateľka v tejto súvislosti poukázala na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 27/02, ktorý charakterizuje pojmové znaky bytu ako predmetu občianskoprávných vzťahov.

16. Právny záver krajského súdu o preukazovaní neexistencie kolaudačného rozhodnutia vydaného Okresným úradom Dolný Kubín (negatívna dôkazná teória) je zas v rozpore s právnou vetou uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 6 M Cdo 17/2010. Sťažovateľka preto nebola povinná preukazovať neexistenciu kolaudačného rozhodnutia v administratívnom spise príslušného stavebného úradu. Táto požiadavka je z povahy veci nesplniteľná.

17. Sťažovateľka preto zastáva názor, že všeobecné súdy mali správne tieto právne otázky zodpovedať tak, že žalobca neuniesol dôkazné bremeno a nepreukázal, že v čase uzatvorenia nájomnej zmluvy existovalo právoplatné kolaudačné rozhodnutie o predmete nájmu, zmluva o nájme uzatvorená medzi správcom konkurznej podstaty a žalobcom je neplatným právnym úkonom.

18. Krajský súd v odôvodnení napadnutého rozsudku uviedol, že okresný súd spoľahlivo zistil skutkový stav, ktorý aj vecne správne posúdil a právne vyhodnotil na základe jednotlivých ustanovení, ktoré v odôvodnení svojho rozsudku citoval a tieto aj správnym spôsobom interpretoval. Uvedené závery považuje sťažovateľka za nesprávne a z ústavného hľadiska neutržateľné.

19. Okresný súd tým, že nevykonal sťažovateľkou navrhované doplnenie dokazovania (výsluch svedkov [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED], neskúmanie existencie právoplatného kolaudačného rozhodnutia), a krajský súd tým, že jeho rozhodnutie potvrdil, vo vzťahu k sťažovateľke znemožnili, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Zároveň súdy nižších stupňov vec nesprávne právne posúdili, keď nevideli existenciu podmienok na zamietnutie návrhu žalobcu v celom rozsahu.

20. Pokiaľ súd prijal záver o existencii kolaudačného rozhodnutia, ktoré nadobudlo právoplatnosť, bez toho, aby považoval za preukázané, že rovnopis takéhoto kolaudačného rozhodnutia existuje aj v spise príslušného stavebného úradu, potom je dokazovanie v rozhodujúcej otázke právoplatnosti predmetného kolaudačného rozhodnutia vykonané nedostatočne a súd dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam. Bez obsahu spisu príslušného stavebného úradu nie je možné objektívne verifikovať správnosť vyznačenia doložky právoplatnosti a vykonateľnosti na predmetnom rozhodnutí. Okresný súd mal podľa názoru sťažovateľky povinnosť posudzovať právoplatnosť a vykonateľnosť rozhodnutia po materiálnej stránke (ktorá má prednosť), zvlášť ak bola jeho právoplatnosť a vykonateľnosť spochybňovaná.

21. Okresný súd dospel k záveru, že sťažovateľke nesvedčí právo nájmu k predmetnému bytu, pretože jej nájomná zmluva so správkyňou konkurznej podstaty úpadcu spoločnosti [REDACTED] bola uzatvorená 30. októbra 2002, teda v čase platného nájomného vzťahu žalobcu k predmetnému bytu, a to na základe nájomnej zmluvy s vlastníkom bytu z 1. decembra 1999, teda neoprávnene zasahuje do práv žalobcu. Žalobcovi preto svedčí existencia platného nájomného vzťahu, z ktorého mu vyplýva zákonné predkupné právo na byt, keďže prejavil záujem o odkúpenie bytu. Sťažovateľka v rozpore so zákonom uzavrela zmluvu o prevode vlastníctva dotknutého bytu, a preto žalobca má naliehavý právny záujem na požadovanom určení neplatnosti zmluvy, ktorej nebol účastníkom. Súdy nižšieho stupňa vôbec nezisťovali skutočnosti rozhodujúce pre posúdenie veci, najmä sťažovateľkou tvrdenej neplatnosti nájomnej zmluvy z 1. decembra 1999, ale dospeli k záveru, že sťažovateľka neuniesla dôkazné bremeno. Podľa sťažovateľky je nemysliteľné a v rozpore s princípmi právneho štátu, aby súd poskytol ochranu právnym vzťahom, ktoré vyplývajú z absolútne neplatnej, antidatovanej zmluvy.

22. Postup okresného súdu, ktorý s poukazom na údajné vyriešenie prejudiciálnej otázky v inom konaní vyhovel žalobe žalobcu, je prejavom alibizmu a neprípustným rozšírením účinkov právoplatnosti rozsudku okresného súdu č. k. 8C 3/2008 z 24. februára 2009.

23. Sťažovateľka zastáva názor, že okresný súd sa nesprávne vysporiadal s otázkou nedostatku aktívnej vecnej legitímácie na strane žalobcu v konaní o vypratanie bytu, keď prijal záver o tom, že žalobca je aktívne vecne legitímovaný vo vzťahu k uplatnenému nároku, a vyhovel žalobe napriek tomu, že nájomná zmluva, od ktorej žalobca odvodzuje svoju aktívnu vecnú legitímáciu, je absolútne neplatným právnym úkonom.

24. Žalobca nie je a ani nikdy nebol vlastníkom dotknutého bytu a pokiaľ ide o nájomný vzťah, z ktorého odvodzuje aktívnu vecnú legitímáciu, tak účelom uzavretia nájomnej zmluvy bolo len zmarit' speňaženie majetku patriaceho do konkurznej podstaty. Sťažovateľka tiež uviedla, že na Krajskom súde v Banskej Bystrici sa stále vedie konkurzné konanie pod sp. zn.

36-24 K 77/00, na úpadcu [REDAKOVANÉ], ktorý je naďalej vlastníkom bytu, ktorého vypratania sa žalobca domáha.

25. K neplatnosti nájomnej zmluvy, od ktorej žalobca odvíja svoje nároky, sťažovateľka namietala, že nájomnú zmluvu nemožno v rovine *de lege lata* akceptovať najmä z dôvodu nesúladu vôle zmluvných strán s jej prejavom, ako aj z hľadiska obchádzania zákona. Predovšetkým nájomnú zmluvu na dobu 99 rokov uzatvoril žalobca ako fyzická osoba, a preto je zjavné, že sa ako nájomca zaviazal na dobu presahujúcu jeho život. V takom prípade žalobca už pri uzatváraní nájomnej zmluvy zaviazal svojich právnych nástupcov, pričom právny nástupca (nástupcovia) prenajímateľa *ex lege* nie je oprávnený zmluvu vypovedať. Uvedené skutočnosti však okresný súd vôbec nezohľadnil ani neskúmal. Nájomná zmluva uzatvorená na dobu 99 rokov podľa názoru sťažovateľky v zásade obchádza cieľ a zmysel zákonnej úpravy nájomnej zmluvy, keď nemožno hovoriť o dočasnosti tejto zmluvy ako pojmovom znaku nájmu. Nájomná zmluva uzatvorená na uvedenú dobu v spojení s § 680 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka vytvára hybrid medzi záväzkovým vzťahom a vecným právom a poskytuje stabilitu porovnateľnú s inštitútom vecného bremena, ale zároveň obchádza podmienky, ktoré zákonodarca pre vznik vecného bremena vyžaduje. V praxi je vysoko neštandardné, aby nájomca zaplatil nájomné za prenájom nehnuteľností na obdobie 99 rokov dopredu tak, ako sa to malo podľa tvrdení žalobcu udiť.

26. Nájomná zmluva z 1. decembra 1999 je absolútne neplatným právnym úkonom aj z dôvodu jej antidatovania, keďže medzi účastníkmi bola uzatvorená až v čase po vyhlásení konkurzu na spoločnosť [REDAKOVANÉ], ku ktorého vyhláseniu došlo až 19. decembra 2000, aby sa predišlo speňaženiu bytov v bytovom dome v rámci konkurzného konania.

27. Sťažovateľka zastáva názor, že na vyhovie žalobe neexistoval žiaden zákonný predpoklad a rozhodnutie okresného súdu napriek jeho obsiahlosti nie je riadne odôvodnené, a teda je nepreskúmateľné. Okresný súd v konaní, ktoré predchádzalo vydaniu jeho meritórneho rozhodnutia, porušil ustanovenia Civilného sporového poriadku upravujúce postup súdu v civilnom sporovom konaní a nezachoval zákonom stanovenú procedúru pojednania veci.

28. Krajský súd vychádzal aj z obsahu listinného dôkazu predloženého žalobcom a označeného ako prehľad o zaplatených zálohách, z ktorého odvodil dôvodnosť podanej žaloby napriek tomu, že tento doklad nie je opatrený podpisom osoby, ktorá je uvedená ako jej vystaviteľ. Sťažovateľka kvalifikovane namietla pravosť a správnosť týchto listinných dokladov a bolo preto povinnosťou žalobcu v konaní preukázať ich pravosť a správnosť. Žalobca tak ale žiadnym spôsobom neurobil a okresný súd napriek tomu jeho žalobe vyhovel.

29. Ďalej za neakceptovateľný a nesprávny považuje sťažovateľka právny záver okresného súdu o tom, že antidatovanie nájomnej zmluvy je vylúčené tým, že veritelia si do konkurzného konania na majetok úpadcu [REDAKOVANÉ] prihlásili pohľadávky, pričom v konkurznom konaní je možné uplatniť si iba pohľadávku, ktorá vznikla do vyhlásenia konkurzu. Okresný súd však opomenul skutočnosť, že veritelia mali na prihlásenie svojich pohľadávok do konkurzu lehotu 45 dní, ktorú využili na uzatvorenie antidatovaných nájomných zmlúv. Okrem toho si žalobca pohľadávku z titulu „nájomného“ v hodnote 311 299 Sk prihlásil v konkurznom konaní úpadcu [REDAKOVANÉ], z ktorej mu bola uznaná suma 308 047 Sk zaradená ako pohľadávka 4. triedy, na základe čoho bude uspokojený po speňažení kompletného majetku patriaceho do konkurzného konania.

30. Žalobca teda nemôže argumentovať tým, že na účely zaplatenia nájomného zaplatil v roku 1999 dopredu nájomné za obdobie 99 rokov, pokiaľ si pohľadávku z rovnakého titulu (záloha na nájomné) uplatnil v rámci konkurzného konania, teda nemôže s úspešnosťou argumentovať tým, že prostriedky z tejto pohľadávky majú byť použité na úhradu platieb nájomného.

31. Po právoplatnosti rozsudku krajského súdu sťažovateľka musela byť vypratať a tiež vyzvala správkyňu [REDAKOVANÉ] na zaplatenie sumy 14 150,10 eur, na ktorú táto nereagovala a sťažovateľke do dnešného dňa neuhradila ani len časť z predmetnej sumy. Okresný súd Banská Bystrica na základe žaloby sťažovateľky vydal platobný rozkaz č. k. 1Up/839/2018 z 22. novembra 2018, ktorým rozhodol, že správkyňa je povinná zaplatiť sťažovateľke sumu 14 150,10 eur s príslušenstvom. Platobný rozkaz č. k. 1Up 839/2018 z 22. novembra 2018 nadobudol právoplatnosť a vykonateľnosť 13. decembra 2018. Následne správkyňa poprela pohľadávku sťažovateľky v celom rozsahu.

32. V zmysle uznesenia Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 36K 77/2000-1391 z 20. februára 2019 sťažovateľka podala žalobu o určenie pravosti popretej pohľadávky proti [REDAKOVANÉ], správkyňi konkurznej podstaty úpadcu [REDAKOVANÉ] „v konkurze“. Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom č. k. 43Cbi/2/2019-158 z 21. novembra 2019 určil, že popretá pohľadávka z titulu úroku z omeškania a z titulu trov konania podľa platobného rozkazu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 1Up/839/2018 z 22. novembra 2018 sa považuje za zistenú a nespornú pohľadávku proti podstate, čo sa týka pravosti, výšky a poradia v konkurznom konaní na majetok úpadcu [REDAKOVANÉ] v konkurze. Správkyňa konkurznej podstaty následne byt predala [REDAKOVANÉ].

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

33. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) rozsudkom krajského súdu, ktorým bola sťažovateľke ako žalovanej právoplatne uložená povinnosť vypratať špecifikovaný byt a odovzdať ho žalobcovi. Uznesením najvyššieho súdu bolo dovolanie sťažovateľky odmietnuté ako neprípustné.

III.1. K namietanému porušeniu označených práv rozsudkom krajského súdu:

34. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Ústavný súd preto konštatuje, že nemá právomoc preskúmať napadnutý rozsudok krajského súdu, keďže ho už meritorne preskúmal na základe dovolania sťažovateľky najvyšší súd, ktorý bol oprávnený a zároveň povinný poskytnúť sťažovateľke ochranu jej právam.

35. Ústavný súd pripomína, že nie každé rozhodnutie o mimoriadnom opravnom prostriedku spôsobuje zachovanie zákonnej lehoty na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, zohľadňujúc predovšetkým

subsidiaritu konania o ústavných sťažnostiach, a preto posledná veta § 124 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) o zachovaní tejto lehoty je určená na to, aby sťažovateľ v ústavnej sťažnosti mohol uplatniť námietky neuplatniteľné v mimoriadnom opravnom prostriedku. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti také námietky neidentifikovala.

36. Z uvedeného dôvodu ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 405/04, III. ÚS 133/05, IV. ÚS 155/2010).

III.2. K namietanému porušeniu označených práv uznesením najvyššieho súdu:

37. Ústavný súd zdôrazňuje, že otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže v konkrétnej veci uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu (aj keď toto posúdenie najvyšším súdom je z hľadiska jeho ústavnej udržateľnosti preskúmateľné ústavným súdom v konaní o ústavnej sťažnosti). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je otázkou zákonnosti a jej riešenie samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa (II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016, II. ÚS 255/2018).

38. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Ústavný súd totiž nie je súčasťou systému všeobecných súdov ani nepredstavuje opravnú inštanciu všeobecných súdov (napr. I. ÚS 31/05), ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Z tohto ústavného postavenia vyplýva, že úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

39. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01). Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecnými súdmi, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle už citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor všeobecného súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný.

40. Za zjavne neopodstatnený návrh možno považovať ten, pri ktorého predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

41. Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia najprv zhrnul predchádzajúce rozhodnutia vydané v danej právnej veci, obsah odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku krajského súdu, dôvody uvedené v dovolaní sťažovateľky, ktorá uplatnila dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP (súdy jej nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňovala jej patriace práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý súdny proces) a súčasne podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP (napadnutý rozsudok krajského súdu závisel od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu).

42. Ústavný súd preskúmal napadnuté uznesenie najvyššieho súdu (bez toho, aby podrobne citoval z jeho rozhodnutia, ktoré je sťažovateľke dobre známe), pričom nezistil takú skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu nemajúci oporu v zákone z dôvodov tvrdených v ústavnej sťažnosti.

43. K odôvodneniu odmietnutia dovolania sťažovateľky podaného podľa § 420 písm. f) CSP ústavný súd vyjadruje opakovane nesúhlasný postoj k prezentovanému názoru (body 14 a 15 odôvodnenia napadnutého uznesenia) najvyššieho súdu, že pojmom „procesný postup“ v zmysle § 420 písm. f) CSP sa v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda samotná procedúra prejednávania veci, a teda že nemožno vykladať tento pojem extenzívne jeho vzťahovaním aj na meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu (pozri nálezy sp. zn. I. ÚS 116/2020 a sp. zn. II. ÚS 120/2020, uznesenia sp. zn. IV. ÚS 314/2020 a sp. zn. IV. ÚS 105/2021). Napriek uvedenému nie je ojedinelé, že dovolací súd sa takejto interpretácie naďalej pridrižava, avšak v posudzovanej právnej veci nebola táto neprípustne reštriktívna interpretácia pojmu procesný postup v zmysle namietanej vady podľa § 420 písm. f) CSP dôvodom odmietnutia meritórneho preskúmania veci dovolacím súdom, preto postačí, že ústavný súd na ňu opätovne poukázal. Najvyšší súd ďalej zaujal stanovisko k argumentácii sťažovateľky o nedostatkoch dokazovania, zdôrazňujúc, že nevykonanie všetkých stranami navrhnutých dôkazov alebo vykonanie iných ako navrhovaných dôkazov nemožno považovať za procesnú vadu realizácie procesných práv sťažovateľky. Ako dôvod nezakladajúci prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP najvyšší súd posúdil nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov či ich nesprávne vyhodnotenie, poukazujúc na vlastnú rozhodovaciu činnosť, ako aj rozhodnutie ústavného súdu.

44. K sťažovateľkou namietanému nesprávnemu právnemu posúdeniu [§ 421 ods. 1 písm. a) CSP] najvyšší súd predovšetkým poukázal na sťažovateľkou formulované právne otázky a charakter ich vymedzenia. Prvú dovolaciu otázku týkajúcu sa unesenia dôkazného bremena žalobcom na preukázanie existencie právoplatného kolaudačného rozhodnutia o predmete nájmu (byt) posúdil najvyšší súd ako otázku skutkového stavu, ktorá je preto z dovolacieho prieskumu vylúčená (bod 24 odôvodnenia). Ďalšia otázka týkajúca sa vyhodnotenia nájomnej zmluvy žalobcu ako platného právneho úkonu bola sťažovateľkou formulovaná príliš všeobecne bez možnosti určenia, ktorý argument považuje za nesprávny (sťažovateľka uviedla na stranách 8 až 10 dovolania viacero argumentov, napr. nedostatok aktívnej vecnej legitimácie pre absolútnu neplatnosť nájomnej zmluvy, nesúlad vôle zmluvných strán s ich prejavom pri jej uzatvorení, obchádzanie zákona z dôvodu dojednanej doby trvania nájomného vzťahu), poukazujúc na okolnosť,

že dojednanie nájmu bytu na dobu 99 rokov je uzatvorením nájomnej zmluvy na dobu neurčitú (bod 24 odôvodnenia).

45. Ako otázku spôsobilú na meritórne prejednanie v dovolacom konaní najvyšší súd posúdil sťažovateľkou tvrdenú a súdmi nižšej inštancie proti nej uplatnenú tzv. negatívnu dôkaznú teóriu (preukázanie neexistencie kolaudačného rozhodnutia). V rámci tohto dovolacieho prieskumu najvyšší súd poukázal na rozsudok krajského súdu (pozri body 21 až 24 odôvodnenia rozsudku krajského súdu), v ktorom bolo sťažovateľke dostatočne jasne vysvetlené a objasnené, že v súdnom konaní mala ona produkovať dôkazy na preukázanie opaku žalobcom tvrdenej a aj originálom verejnej listiny – kolaudačného rozhodnutia s doložkou právoplatnosti preukázanej existencie takého právoplatného rozhodnutia v rozhodnom čase (uzavretia nájomnej zmluvy). Na preukázanie opaku sa tak nevzťahovala negatívna dôkazná teória (sťažovateľka mala vyvracať existenciu protistranou dokázanej relevantnej skutočnosti, nie primárne dokazovať jej neexistenciu), čo sťažovateľkou pochopené nebolo, o čom svedčí aj jej sťažostná argumentácia.

46. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd vyhodnotil argumentáciu sťažovateľky odôvodňujúcu porušenie jej práv založenú na polemike týkajúcej sa zmätočnosti uznesenia najvyššieho súdu, ako aj nesprávneho právneho posúdenia dovolacím súdom ako nedostatočnú na to, aby na jej základe bolo možné v prípade prijatia ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie zistiť a preskúmať spojitosť medzi uznesením najvyššieho súdu a namietaným porušením označených práv.

47. Je potrebné opätovne zdôrazniť, že ústavný súd nie je ďalšou inštanciou v sústave všeobecného súdnictva, ale nezávislým orgánom ochrany ústavnosti pôsobiacim mimo tejto sústavy, pričom vo svojej judikatúre sa riadi zásadou minimalizácie zásahov do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (napr. IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010). Z tohto postavenia mu preto neprislúcha posudzovať vecnú správnosť právneho záveru, ku ktorému najvyšší súd pri interpretácii a aplikácii zákona dospel. Ústavný súd však musel zaujať stanovisko k tomu, či napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu spĺňa požiadavku ústavnosti (odôvodnenie majúce požadovanú kvalitu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru).

48. Skutočnosť, že najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí zaujal právny názor, s ktorým sa sťažovateľka nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (II. ÚS 122/05). Podľa názoru ústavného súdu sa najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí takéhoto výkladu či aplikácie zákonného predpisu nedopustil.

49. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a základným právom sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a tiež jej právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by reálne signalizovala možnosť po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie vysloviť porušenie ňou označených práv.

50. K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok (čl. 20 ods. 1 ústavy) a základného práva na nedotknuteľnosť obydlia (čl. 21 ods. 1 ústavy) je potrebné uviesť, že z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka namieta porušenie týchto práv v spojení s alebo v nadväznosti na namietané porušenie práva na spravodlivý proces. Sťažovateľka však vo svojej ústavnej sťažnosti neuviedla žiadne konkrétne argumenty osobitne odôvodňujúce jej tvrdenie o tom, že najvyšší súd napadnutým uznesením porušil jej základné právo vlastníť majetok. Ústavný súd preto námietky sťažovateľky vo vzťahu k porušeniu základného práva vlastníť majetok a základného práva na nedotknuteľnosť, rovnako ako aj vo vzťahu k porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vyhodnotil ako irelevantné.

51. Na základe uvedených skutočností a vzhľadom na postavenie ústavného súdu vo vzťahu k rozhodovacej činnosti všeobecných súdov ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. septembra 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu